

se snažili zachytit malíři ikon. Ukazuje nám však Turínské plátno autentickou Ježíšovu tvář? A i kdyby opravdu byla skutečná, mohu na něm rozeznat jeho skutečné rysy? Starý zákon prohlašuje, že si nemáme vytvářet žádné zpodobení Boha. V obrazoboreckých sporech sedmého století zvítězili teologové, kteří zastávali názor, že se nám stal Bůh v Kristu viditelným a tento obraz také smíme malovat. I zde však platí: je třeba hledět skrze malbu a vnímat obraz za obrazy. Ježíše nedokáže dokonale zachytit žádné umělecké dílo. Obrazy k němu pouze poukazují, on sám se však skrývá za nimi.

V rámci duchovního doprovázení se opakovaně setkávám s lidmi, kteří touží po osobním vztahu k Pánu. Stěžují si, že vztah k němu doposud zanedbávali nebo že se jim nějak vytratil. Rádi by v něm našli přítele a spolu s ním šli životem. Avšak i v tomto obraze přítele se ukrývá nebezpečí, že se pokusíme Krista ovládnout, přizpůsobit si jeho obraz podle svého přání, nikoli podle svědectví dějin. Vzkříšený Ježíš kráčí s námi, ovšem podobným způsobem, jakým provázal emauzské učedníky. Jakmile nám zasvitne, hned se nám ztratí z očí a my tu stojíme opět sami. Nemáme žádnou jistotu, že ten, kdo nás doprovází a uvádí do tajemství života a lásky, je právě on – nebo zda jsme si pouze naskicovali jeho obraz odpovídající našim přáním. V našem vztahu k Ježíši Kristu nám nezbude než se smířit s napětím mezi zkušeností a nezakoušením, mezi obrazem a bezobrazností, mezi zábleskem a neviditelností. Nedokážeme ho zadržet; přesto se však můžeme spolehnout, že tentýž Ježíš, který žil před dvěma tisíci lety, který vstal z mrtvých a usedl po Boží pravici, nás provází i dnes, že je s námi a v nás. Někdy prožíváme jistotu: právě teď je tu. Teď se mě dotklo jeho slovo. Teď vnímám jeho přítomnost. Teď mi zazářila jeho tvář. Ale hned v následujícím okamžiku se opět vzdálí z našeho dosahu – již ho nevidíme a přestáváme cítit jeho přítomnost. Vrací se nám pocit, že musíme jít svou cestou dále sami.

Vzdaluje se, když se ho pokoušíme zadržet. Můžeme se pohybovat pouze ve víře, nikoli v patření; v naději, nikoli v jistotě.

Pokusme se všechno, s čím se setkáváme, přinést Ježíšovi a podívat se na to spolu s ním. Nebudeme mít samozřejmě žádnou jistotu, že si vytvoříme jeho skutečný obraz, ale můžeme si být jisti, že si uvědomujeme sami sebe. To je pro vztah s Kristem důležité. Pokud je ve vztahu v pořádku jeden pól, nezůstane ani ten druhý jen tak ve vzduchu. Pokud vnímáme sami sebe, smíme důvěřovat v to, že jednou budeme vnímat i Ježíše.

Anselm Grün – 50× Ježíš

Další texty v týdnu

Po: Sk 16,11-15; Jan 15,26-16,4a Čt: Sk 1,1-11; Ef 1,17-23; Mt 28,16-20

Út: Sof 3,14-18; Lk 1,39-56 Pá: Sk 18,9-18; Jan 16,20-23a

St: Sk 17,15.22-18,1; Jan 16, 12-15 So: Sk 18,23-28; Jan 16,23b-28

Prameny, odkazy

Francis J. Moloney – Evangelium podle Jana – Sacra pagina;
Průvodce životem – Jan (Luxpress); Petr Karas – Boží slovo na každý den;
Misál na každý den liturgického roku; Angelo Scarano – www.pastorace.cz

6. neděle velikonoční – cyklus A

29. května 2011

Ježíš řekl svým učedníkům: ¹⁵„Jestliže mě milujete, budete zachovávat má přikázání. ¹⁶A já budu prosit Otce, a dá vám jiného Pomocníka, aby s vámi zůstal navždy: ¹⁷Ducha pravdy. Svět ho nemůže přijmout, protože ho nevidí a nezná. Vy ho znáte, neboť přebývá u vás a bude ve vás. ¹⁸Nenechám vás sirotky. Zase k vám přijdu. ¹⁹Ještě krátký čas, a svět mě už nevidí, ale vy mě zas uvidíte, protože já jsem živ a také vy budete živi. ²⁰V onen den poznáte, že já jsem ve svém Otci a vy ve mně jako já ve vás. ²¹Kdo má moje přikázání a je zachovává, ten mě miluje, a kdo mě miluje, toho bude milovat můj Otec, a také já ho budu milovat a dám se mu poznat.“

Jan 14,15-21

Úvod k meditaci

Pán nám dává příslib Ducha pravdy. Ten už přebývá v nás. Přesto máme stále znovu prosit o to, aby nás stále obdarovával. Dávám Duchu Svatému prostor, aby mohl v nás rozvíjet to, co má smysl a je to spojené s naším životním povoláním?

Výklad biblického textu

Kontext: Opět – jako minulý týden – čteme z velké Ježíšovy řeči na rozloučenou. V pozadí dnešního evangelia je starozákonní smlouva mezi lidem a Hospodinem. V této smlouvě bylo těsné spojení lásky k Hospodinu a přilnutí k jeho přikázáním (Dt 5,10; 10,12.13). Evangelium však tuto lásku – pevný osobní vztah – zaměřuje k Ježíšovi, aniž by se oslabil vztah k Bohu Otci. Ježíš je zde prostředníkem nové smlouvy, proto učedníci mají zachovávat jeho přikázání, tj. jeho slova – jak právě čteme v tomto úryvku evangelia. Obsahem těchto slov je zjevení Ježíšovy osoby a jeho poslání. V úryvku jsou vyjádřeny i všechny božské osoby: Otec, Ježíš a Duch pravdy.

¹⁶A já budu prosit Otce, a dá vám jiného Pomocníka, aby s vámi zůstal navždy: Kristus odchází, ale nenechává učedníky samotné: slibuje jim Ducha, který je zde nazýván *Paraklét* – tento výraz původně označuje zastávce neboli soudního obhájce (zde v překladu Pomocník; překlad *Utěšitel* není zcela přesný a je plodem pozdější tradice). Duch bude poslán proto, aby byl *navždy* s učedníky. Ve své funkci *být spolu s učedníky* se bude podobat samotnému Ježíši.

¹⁷Ducha pravdy. Svět ho nemůže přijmout, protože ho nevidí a nezná. Vy ho znáte, neboť přebývá u vás a bude ve vás: Tento *Paraklét* je také Duchem pravdy. Toto označení odkazuje na vyznání *Já jsem cesta, pravda a život*: on je tedy Duch Ježíše-Pravdy, Duch

Týden
s Božím
slovem

1. čtení:
Sk 8,5-8.14-17

2. čtení:
1Pt 3,15-18

Evangelium:
Jan 14,15-21

Srovnání:

Jan 15,10

1Jan 5,3

2Jan 6

Jan 14,26

Jan 15,26

Jan 16,7

Jan 16,13

Jan 1,10

Jan 14,3.28

Jan 16,16

Jan 6,57

Jan 10,38

Jan 14,10

Jan 17,21-23

Jan 14,15

Jan 16,27

odhalující Pravdu, tj. samotného Ježíše (Jan 14,6) přítomného v srdci věřícího (v. 20). Duch nebude pouze *spolu s učedníky*, ale dokonce *v nich*. Už ve SZ se přislíbila přítomnost Hospodinova Ducha v srdci věřícího (viz Ez 37,5).

¹⁸**Nenechám vás sirotky. Zase k vám přijdu:** Kdy nastane tento Ježíšův příchod? Většina biblických badatelů má za to, že se v tomto případě jedná o vzkříšení, zatímco jiní význam rozšiřují a připomínají různé formy životodárné přítomnosti vzkříšeného Ježíše mezi věřícími. Ohledně odloučení a následného setkání prožíváme něco podobného i v mezilidských vztazích: časné odloučení (od dospívajících dětí, od přítele) nemusí být tragédií, ale šancí, jak se připravit na nové setkání. Právě odloučení nás může disponovat *nově vidět* a přijmout toho člověka, na kterého jsme si už zvykli. Nepřítomnost milovaného člověka je šancí, jak prohloubit náš vztah k němu: naši touhu po jeho blízkosti, po jeho slovech. A totéž platí i vůči Kristu.

²¹**Kdo má moje přikázání a je zachovává, ten mě miluje, a kdo mě miluje, toho bude milovat můj Otec:** Celý text má svoje eschatologické rysy – připomíná časnost tohoto světa a našeho života. Někdy si lidé přejí znát budoucnost, aby se mohli dobře připravit a aby mohli dělat správné kroky. Bůh nám neříká vše ohledně naší budoucnosti, ale říká nám nakonec vše, co potřebujeme: budeme-li žít podle jeho slova (přikázání), nikdy nás neopustí a budeme tak patřit ke království Božím. Bůh se tedy stará o naši budoucnost, Ježíš zve k této víře a k odložení obav a strachu.

K tématu

Počínaje dnešní nedělí se naše pozornost postupně přesouvá od Krista k Duchu Svatému, od Vzkříšeného k jeho Daru. Začíná jistý druh *malého adventu* v přípravě na slavnost Seslání Ducha Svatého. Kristův příchod se připravoval v průběhu mnoha staletí, od zvěstování proroků až po hlásání Jana Křtitele; příchod Ducha Svatého zvěstoval skrze svůj příslib Kristus. Dalo by se říci, že Ježíš sám byl vlastně *předchůdcem* Utěšitele: *A já budu prosit Otce, a dá vám jiného Přímluvce, aby s vámi zůstal navždy: Ducha pravdy.*

Často se o Duchu Svatém hovoří jako o tom, kdo dává světlo, tedy moudrost, radu, rozum, poznání, a jako o tom, kdo dává sílu: *Budete vyzbrojeni mocí z výsosti* (srov. Lk 24,48). Člověk však k tomu, aby viděl, nepotřebuje pouze světlo, a k tomu, aby mohl pracovat, jenom sílu; aby mohl žít, potřebuje také útěchu. Lidské srdce je ne-

klidné, píše svatý Augustin, často se cítí osamocené a ohrožené v tomto vesmíru; doléhá na něj únava, děsí ho budoucnost, přátelé ho zrazují. Kdo bude jeho útěchou, která mu opětovně dodá odvalu, důvěru a naději? *„Já, já sám tě potěším! Proč by ses bál lidí, kteří zemřou, smrtelníků, kteří zaniknou jako tráva?... Ustavičně se bojíš vzteku toho, kdo tě utiskoval, když připravoval zkázu. Kde je však vztek utiskovatele?... Já jsem přece Hospodin, tvůj Bůh... Jsi můj lid!“* (Iz 51,12-16). Biblický Bůh je na hony vzdálený *bohu pohanů*. Ten naposled jmenovaný je často představován (podobně jako etruská božstva) s duší naplněnou hněvem, a je schopen zacházet krutě i s mrtvými; nebo je schopný nenávisti k lidem, jako například bůh Řeků. Svatý Pavel, kterému byly známe tyto obrazy bohů okolních národů, říká: *Otec milosrdenství a Bůh veškeré útěchy* (2 Kor 1,3).

Tato Boží útěcha se jako by poprvé vtělila v Ježíši Kristu. On procházel zemí a utěšoval každý druh utrpení a kázal o útěše: *Blahoslavení plačící, neboť oni budou potěšeni* (Mt 5,4). *Pojďte ke mně, všichni, kdo se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím* (Mt 11,28). Než odešel z tohoto světa, modlil se k Otci, aby nám seslal jiného Utěšitele, který by s námi zůstal navždy.

Duch Svatý je tedy tím *božským utěшитelem*, jak ho vyzývá liturgie o Letnicích; zůstane s námi až do *paruzie* a bude nás těšit. Zůstane s námi. Nebude nás tedy utěšovat odněkud zvnějšku nebo zdaleka, ale bude stát při nás, mluvit k nám zevnitř, jako náš *něžný přítel duše; přebývá u vás a bude ve vás* (Jan 14,17). Boží útěcha je jeho láska k nám, která se stala osobou.

V tomto okamžiku se můžeme i sami sebe ptát: A co uděláme my? Proč nám tak často chybí tato útěcha, proč jsme vyprahlí a následně jako každá nespokojená osoba jsme zlí i na ostatní?

První důvod nám vyvstane na mysl už při rozjímání nad samotným jménem Ducha Svatého. *Paraklétos* odkazuje na toho, kdo

chrání a pomáhá bránit nebo utěšuje; v trpném rodě však označuje také toho, kdo je povolán k obraně a jehož útěcha je vyhledávána. My se totiž dostatečně neutíkáme k tomuto prameni útěchy, ale vyhledáváme jiné zdroje. Hledáme vodu v rozpukaných cisternách, hledáme bohatství, zábavu, rozkoš, tělesné věci, rozptýlení atd. Žebráme alespoň o špetku útěchy u lidí, kteří nám ji nemohou dát, případně ji nemohou darovat trvale a navždy.

Druhým důvodem je skutečnost, že *Bůh těší ztrápené* (2 Kor 7,6) a nabízí jim svou přízeň. Pyšní lidé, jako by byli nepřístupní k přijetí jeho laskavosti a něžnosti, jsou sami sobě dostateční; Bůh je často sesazuje z trůnů jejich falešných jistot.

Bůh nás těší ve všech našich souženích, abychom pak mohli těšit druhé v jakémkoli soužení tou útěchou, jakou Bůh potěšuje nás, píše svatý Pavel (2 Kor 1,4). Toto poselství nám říká, že i my se musíme stát *parakléty* pro naše bratry, být lidmi, kteří si dokážou všimnout soužení, jež je zapotřebí zmírnit, smutku, do něhož by se mělo vnést povzbuzení, strachu, který pomůžeme překonat, a samoty, již je třeba prolomit.

Raniero Cantalamessa: Slovo a život

Ježíš vzdalující se

Mnozí tvrdí, že je Bůh příliš abstraktní: prý jim pak pomáhá představit si Ježíše, protože skrze něho nabývá Bůh konkrétnější podoby.

Kdo je tento Ježíš? Albert Schweitzer prohlásil, že historické bádání o jeho osobě vyneslo na světlo mnoho nového, že však ztroskotalo ve svém nároku vykreslit o něm jasný obraz. Ježíš nám za lidskými výklady opakovaně mizí. Neexistuje skutečný souhlas mezi slovy pocházejícími přímo od něho (*ipsissima verba*) a mezi výkladem, který jim dalo společenství církve.

Ale právě proto, že mi Ježíš neustále mizí, udržuje mě při životě. Také obrazy, které jsem popsal v této knížce, nemohou mně ani vám poskytnout jeho jednoznačnou podobu – může nám v nich pouze zasvitnout. I z nich se však bude vytrácet: je mimo ně a nedá se do nich uzavřít, tak jako nelze zachytit podobu Boha. Tradice malířství ikon je sice přesvědčena, že svou tvář Krista vystihla portrét historického Ježíše; vychází totiž z Turínského plátna, které bylo nějakou dobu uloženo v Edesse: onu podobu otištěnou do pohřebního rubáše